

SUĖMIMO SKYRIMO IR TAIKymo PAGRĪSTUMAS LIETUVOJE (2009)

Tyrėjų grupė: Dr. Skirmantas Bikelis, Dr. Aurelijus Gutauskas, Dr. Mantas Liesis, Sonata Mališauskaitė-Simanaitienė, Darius Prapiestis

Siekiant įvertinti suėmimo skyrimo ir taikymo pagrįstumui įtaką darančius reguliavimo ypatumus, šiame tyrime buvo analizuojama, kiek galiojančio Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nuostatos atitinka tarptautinių dokumentų, tiesiogiai ar iš dalies skirtų suėmimo klausimo reguliavimui, reikalavimus, taip pat jos buvo lyginamos su kitų Europos Sąjungos valstybių narių procesinių įstatymų nuostatomis. Atliekant lyginamąją analizę buvo plačiai naudojami ne tik tiesioginiai užsienio valstybių įstatymų šaltiniai, bet ir Tilburgo (Nyderlandai) ir Greifswaldo (Vokietija) universitetų 2009 m. užbaigto ikiteisminio suėmimo standartų ir periodinio suėmimo peržiūrėjimo pagrindų ES valstybėse tyrimo medžiaga. Taip pat suėmimo skyrimo ir taikymo praktika Lietuvoje buvo tiriama atliekant kai kurių 2008 – 2009 m. priimtų aukštesniųjų teismų nutarčių, kuriomis buvo išspręsti skundai dėl žemesniųjų teismų sprendimų skirti arba pratęsti suėmimą, analizę.

Autorių kolektyvas daro išvadą, kad suėmimo skyrimo ir taikymo teisinis reguliavimas Lietuvoje iš esmės atitinka tarptautinius standartus. Lietuvos BPK yra numatytos Konvencijoje ir (ar) Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje suformuluotos, taip pat Rekomendacijoje 2006 (13) minimos suėmimo skyrimo ir taikymo sąlygos (pagrįstas manymas, kad įtariamasis padarė nusikaltimą, už nusikaltimą numatyta laisvės atėmimo bausmė), plati švelnesnių nei suėmimas kardomųjų priemonių sistema, šių priemonių taikymo pirmenybės principas, nėra automatinio suėmimo skyrimo mechanizmo, taip pat ir pažeidus švelnesnių kardomųjų priemonių sąlygas. Kita vertus, ES valstybių narių procesinių įstatymų apžvalga parodė, kad kai kuriose iš jų taikomi aukštesni įtariamųjų teisės į laisvę apsaugos standartai ir kai kurios suėmimo skyrimo sąlygos ir (ar) pagrindai formuluojami griežčiau nei Lietuvos BPK. Remiantis atlikta kai kurių 2008-2009 m. aukštesniųjų teismų nutarčių apžvalga, tyrime konstatuojama, kad suėmimas yra skiriamas ar taikomas daugeliu atveju laikantis įstatymų reikalavimų ir pagrįstai. Tačiau atlikta teisėsaugos pareigūnų apklausa patvirtino problemą, kad praktikoje pasitaiko atveju, kai suėmimas taikomas ne vadovaujantis įstatyme įtvirtintais suėmimo skyrimo pagrindais, bet neteisėtai siekiant paveikti įtariamąjį, kad jis duotų tam tikrus parodymus.

Šiame moksliniame tyrime siūloma apriboti maksimalų suėmimo taikymo terminą baudžiamajame procese ir nustatyti, kad suėmimo trukmė negalėtų būti ilgesnė nei 2/3 maksimalios gresiančios bausmės už sunkiausią iš nusikaltimų, kuriuo yra įtariamasis ar kaltinamas asmuo bei BPK įteisinti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kompetenciją spręsti dėl suėmimo skyrimo ar jo termino pratęsimo bylai esant kasacinės instancijos teisme, o taip pat dėl skundų dėl Lietuvos apeliacinio teismo priimtų sprendimų dėl suėmimo skyrimo ar jo termino pratęsimo.

MOKSLO DARBŲ
SAVADAS